

Dialogisuus nuoren toimintamahdollisuuksien edistäjänä

Veera Ikonen

YEE hanke / Jyväskylän lastensuojelun jälkihuolto / Jyväskylän yliopisto

Pro Gradu tutkielma: Lastensuojelun jälkihuolto nuorten
toimintamahdollisuuksien edistäjänä, 2021 Jyväskylän yliopisto

Aineisto:

- Kolme haastattelua jälkihuollossa olevien nuorten kanssa
- Ajatuksia jälkihuollosta, Pesäpuu ry, 28.4.2021
- Vallankumous lastensuojelussa III – Eduskunnan pikkuparlamentin kansalaisinfo. Koonti Osallisuuden aika ry:n järjestämästä tapahtumasta Kokemusasiantuntijat – 11.2.2020
- 101 kirjettä, Pesäpuu ry, 14.2.2020
- Jälkihuolto - Mikä jälki jää? Raportti Nuorten Foorumin tapahtumasta Vaasassa 15.8.2014
- Suojele unelmia, vaali toivoa. Lapsiasavaltuutetun julkaisu 2012:6
- Outi Alanko-Kahiluoto, Melissa ja Lucy keskustelevat jälkihuollosta. Osallisuuden aika ry:n Youtube-kanavalla julkaistu video.
- Jälkihuolto. Up2Us -hankkeen Youtube -kanavalla julkaistu video

Pääteemat

1. Jälkihuolto **asiakassuhteena**
2. Jälkihuolto **tuettuna itsereflektiona**
3. Jälkihuolto **suunnitteluna ja toteutuksena**

Miten **dialogisuus** näyttäytyy näillä osa-alueilla?

Asiakassuhteen mahdollisuudet dialogisuuden toteutumiselle

- Jälkihuolto realisoituu nuorelle ihmisenä. Nuorille on tärkeää muodostaa asiakassuhde.
  - Dialogisuus & usko ihmiseen → Työntekijällä saattaa olla hyvin positiivinen vaikutus nuoren minäkuvaan ja ajatukseen omasta pystyvyydestä. (Hanrahan ym. 2020.)
  - Identiteetin rakentuminen, toisen kautta koettu kunnioitus rakennuspalikoina.
  - Aito välittämisen kokemus luo nuorelle myös toiveikkuutta (Tikkanen 2012, 59–60).
- Toivo ja pystyvyyden kokemukset suuria sisäisiä mahdollisuuksia

Asiakassuhteen ja sosiaalisen tuen osa-alueet & dialogisuus

Tieto, että saa apua

→ mahdollisuus dialogisuuteen. Tuen voi myös olla ottamatta vastaan.

Huolenpito

Asioissa auttamista ja huolehtimista, kun ei yksin pysty. Tarkoittaa välillä myös nuorten haluamien päämäärien uudelleen harkintaa yhdessä → dialogisuus haluttujen päämäärien pohtimisessa?

Tunteiden ja mielen asioiden huomioiminen

”Itsenäistymiseen voi liittyä yksinäisyyttä ja muita tunteita, jotka tulisi huomioida ja käsitellä yhdessä nuoren kanssa.” (VL 20)

Myös tunteiden huomioiminen on mahdollisuus kohtaamiselle. Mielen hyvinvointiin liittyvät haasteet saattaa joskus tulla esiin vasta oikeanlaisessa keskustelutilanteessa, ja tähän tulee tarjota mahdollisuus.

Asiakassuhdetta ja dialogisuuden toteutumista edesauttavat seikat

Pysyvyys

Ehdottomasti suurin tekijä, mutta myös siirtymän hoitamisella on merkitystä. Nuorella aina tieto hänen asiaa hoitavasta työntekijästä!

Saatavuus ja kiinnipitävyys yhteydenpidossa

Sitkeä ja säännöllinen tavoittelu, tarpeeksi tapaamisia. Perustaa dialogin luomiselle, tarvitaan välillä määrätietoisuutta.

Aito kohtaaminen

Nuori nähdään ihmisenä, ei ongelmien läpi. → huom. pieni ja hetkittäinen dialogisuus poikii lisää mahdollisuuksia dialogisuudelle

Nuoren omat lähtökohdat

Luottamus sossuihin on saattanut järkkyyä, mutta työntekijän toiminnalla voi vaikuttaa.

Itserereflektio ja unelmat

Millaista elämää haluan elää, mistä unelmoin?

Mahdollisuus unelmoida yhdessä

Unelmoinnin tärkeys nousi esiin vahvana → olemisen avoin ja dialoginen nuoren unelmien ja haaveiden suhteen! Toiveikkaus ja motivaatio?

Elämäntarinyöskentely

Unelmien herättelyssä saattaa auttaa menneisyyden käsittely, esim. lastensuojelupapereiden lukeminen yhdessä, menneisyyden minät ja mahdolliset minät identiteetin näkökulmasta → kiinnostus toisen omasta kokemuksesta vrt. ulkopuolelta tuotettu tieto, perhe

Jälkihuollon suunnittelu

Asiakkuuden ja siirtymien suunnitteleminen

- Jälkihuollosta ja tarjolla olevasta tuesta selkeää, jotta osataan hyödyntää niitä oikeasti, siirtymät dialogisesti ja nuoren ehdoilla
→ tarvittava tieto, jotta tasavertainen dialogisuus mahdollistuu

Mahdollisuus muuttaa unelmia ja tavoitteita

- Joustavuus: ei tarvitse juuttua yhteen juttuun, vaan kannustetaan kokeilemaan ja pyritään luomaan mahdollisuuksia → nuorelle oikeus mokata, ilman että pelkää työntekijän pettyvän, aina herkkänä nuoren lähtökohdille

Jälkihuolto konkreettisenä tekemisenä

Apu talousasioissa ja taloudellinen tuki

Raha on konkreettinen mahdollistaja, ja nuoren opastaminen raha-asioissa on suuri mahdollistava tekijä. → Raha herättää tunteita, kuinka dialogisuus näyttäytyy tässä, esim. kieltävät päätökset?

Käytännön tuki ja taitojen harjoittelu

Asioiden tekeminen yhdessä ja taitojen opettelu → mahdollisuus oppia nuoren toimintatavoista, moninaisuuden kunnioitus, millaisia asioita halutaan opetella?

Sosiaalinen tuki ja kannustus tavoitteisiin pyrkimisessä

Rohkaisu tavoiteltavissa jutuissa on tärkeää, mutta toisaalta missä vaiheessa ottaa kantaa?

Neuvottelua tavoiteltavista asioista

- Nuoren tavoittelemat asiat saattaa olla ristikkäisiä tai ristiriidassa oman hyvinvoinnin kanssa
- Jälkihuolto ei voi toimia pelkkänä mahdollistajana
- Haastaminen pyrkimyksissä
  - Dialogisuus ja hyvän asiakassuhteen rakentaminen neuvotteluissa, syvällisempi dialoginen itsereflektio saattaa avata näkymiä ja motivaatiota kohti hyvinvointia
  - Sosiaalityöntekijä tunnistaa oman positionsa osin normatiivisten rakenteiden välittäjänä, ohjeistusten noudattajana, kunnioittaen nuoren omaa totuutta ja lähtökohtia

Palvelujen dialogisuus

- Miten jälkihuolto voi palvella mahdollisimman dialogisesti käytännössä?
- Voiko jotkut reunaehdot olla dialogisuuden toteutumisen esteenä käytännössä (esim. kunnan budjetti, aukioloajat)?
- Kuinka ylipäätään voidaan palvella nuoren / asiakkaiden elämää, joka sijaitsee palvelujen ulkopuolella eikä niin, että nuoren elämä olisi sellainen, jota palvelut voisivat mahdollisimman hyvin auttaa?

Yhteenvetoa

- Dialoginen työote mahdollistaa nuoren toimintamahdollisuuksien edistämisen nuorilähtöisesti, sekä korostaa kuulluksi tulemisen kokemusta. Tuki toimii parhaiten, kun sitä tehdään yhdessä dialogisesti kuunnellen nuoren omaa totuutta ja lähtökohtia.
- Haastaa asettumaan nuoren asemaan ja pyrkimään hahmottamaan nuoren elämä palvelun ulkopuolella, olemaan läsnä.
- Dialogisuuden rakentumiselle tulee antaa tilaisuuksia ja tarpeeksi aikaa. Kokemus dialogisuudesta oikeastaan ehto palvelun toteutumiselle ja nuoren avun pyytämiselle jatkossa.
- Dialogisuus vaatii itsereflektiota!
- Hyvin toteutuneena aikuistumisvaihe voi mahdollistaa myös yhteiskunnallisen toimijuuden (Honkiatukia ym. 2020) → mikrotason dialogisuus luo uskoa yhteiskuntaan myös laajemmalla tasolla – minua kuunnellaan. Kannustaminen kehittämiseen asiakkuuden aikana? → dialogisuus yhteiskunnan tasolla?

Kiitos!

Yhteystiedot

Veera Ikonen

korkeakouluharjoittelija THL, YEE-hanke
sosiaalityöntekijä, lastensuojelun jälkihuolto
Jyväskylän yliopisto

veera.s.ikonen@outlook.com

Lähteet aineistoihin

- Kaijanen, Milja; Koskenkorva, Marjukka & Westlund, Onni (2020)(toim.): 101kirjettä. Kirjapaino Kari ky, Jyväskylä. Saatavilla: <https://pesapuu.fi/wpcontent/uploads/2020/02/101-kirjetta%CC%88-1.pdf>.
- Osallisuuden Aika ry (2019): Outi Alanko-Kahiluoto, Melissa ja Lucy keskustelevat jälkihuollosta. Video YouTubessa. (4.4.2019.) Saatavilla: https://www.youtube.com/watch?v=_RYxlhzgK6A&ab_channel=Osallisuudenaikary.
- Osallisuuden aika ry (2020): Kokemusasiantuntijat – Vallankumous lastensuojelussa III – Eduskunnan pikkuparlamentin kansalaisinfo 11.2.2020. Saatavilla: <https://static1.squarespace.com/static/58fddb881b10e3ec05946525/t/5e4bac8771f6217a28edd365/1582017740745/KOKEMUSASIANANTUJAT+-+VALLANKUMOUS+LASTENSUOJELUSSA+III.pdf>.
- Pesäpuu ry (2014): Jälkihuolto - Mikä jälki jää? Raportti Nuorten Foorumin tapahtumasta Vaasassa 15.8.2015. Saatavilla: http://www.pesapuu.fi/wpcontent/uploads/2021/03/nf2014_vaasa_raportti.pdf.
- Pesäpuu ry (2021): Nuorten ajatuksia jälkihuollosta. Saatavilla: https://pesapuu.fi/wpcontent/uploads/2021/04/Jalkihuolto_Pesapuu2021.pdf.
- Up2Us (2019): Jälkihuolto. Video YouTubessa (6.3.2019). Saatavilla: https://www.youtube.com/watch?v=dkhkpkKDEi4&ab_channel=UP2USmeist%C3%A4kiinni.
- Vario, Pipsa; Barkman, Johanna; Kiili, Johanna; Nikkanen, Marko; Oranen, Mikko ja Tervo; Jaana (2012): Suojele unelmia, vaali toivoa. Nuorten suositukset lastensuojelun ja sijaishuollon laadun kehittämiseksi. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2012:6. Aineistona kappaleet: Sijoituksen jälkeen (ss. 34–38) & Toivon ja unelmien tärkeys (ss. 46–50). Saatavilla: <https://pesapuu.fi/wpcontent/uploads/2018/02/suojele-unelmia-vaali-toivoa.pdf>.

Lähteet:

- Linkki graduun: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/78302/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202110225333.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Näihin viittasin suoraan tässä esituksessa:

- THL 2021: Dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/dialogiset-toimintavat/dialogisuus-ammattilaisen-ja-perheen-valilla>.
- Hanrahan, Fidelma; Boddy, Janet & Owen, Charlie (2020): ‘Actually There is a Brain in There’: Uncovering Complexity in Pathways Through Education for Young Adults Who Have Been in Care. *Children & Society* volume 34, 2020, ss. 46–61 DOI:10.1111/chso.12353. Saatavilla: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1111/chso.12353>.
- Tikkanen, Kaija (2012): 15-20-vuotiaiden nuorten toivo, sen ylläpitäminen ja vahvistaminen. Tampereen yliopisto. Saatavilla: <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8736-1>
- Honkatukia, Päivi; Kallio, Jenni; Lähde Miia & Mölkänen, Jenni (2020): Omana itsenä osa yhteiskuntaa – Itsenäistyvät nuoret aikuiset kansalaisina. ALL-YOUTH tutkimushanke, Punaisen Ristin Nuorten turvatalo. Saatavilla: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/123861/978-952-03-1731-7.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.